

hoor mijn stem, wees aandachtig, luister¹

Beschouwing: Liza Voetman, 2022

We lijken, toen we mensen werden, oneindig aan het schreeuwen te zijn geslagen, en elke kreet heeft ons alleen maar verder en verder van onze stem verwijderd.

– Erwin Mortier, 2010

Kunst is een ingang om stil te zetten. Als mantra blijft die zin een dag mijn hoofd door zingen. We spraken die middag over de ingang van de tijd. De dag die volgde verstreekte zelf in vogelvlucht. Het leven had de overhand genomen.

Kunst is een ingang om stil te zetten - zo neuriet mijn hoofd vanavond opnieuw. Ik denk aan Tahon en Zuurmond, aan de ateliers waarin zij werken kunnen. Aan de stilte die zij verkiezen te leven, en aan de concentratie die het hen brengt. Ik denk aan de woorden die Ronald sprak terwijl we voor zijn werk stonden. De werken zelf: massief, zwaar, diep.

De beelden lijken uit de materie te zijn opgeraapt. Zij zijn hier, jij bent hier. Aanwezig in het heden reizen zij terug naar een ver verleden, of andersom. Vanuit de geschiedenis hier en nu aanwezig, of letterlijk uit de materie herrezen. Tegenover het werk dat terug zal spreken wanneer jij kijkt, en kijkt, vervolgt zo een gedeeld gesprek. Het werk maakt iets zichtbaar, zo schrijft Arie Hartog in Tahon's *Universus* (2021) maar alleen voor wie meespeelt: wie nauwkeurig kijkt en de visuele ontdekkingen in een gezamenlijk gesprek ontleedt.

Ik denk opnieuw aan onze gedeelde woorden. Aan de snelheid van de samenleving die we bespraken, en aan het dagdagelijkse nieuws - 's morgens in de krant: ik had er aandachtig naar gevraagd. Als een herhaling van de geschiedenis leren we te leren, zo leerde ik hier voor het werk, maar de tijd zelf pakt ons vaak ook in.

Socioloog Zygmunt Bauman, die de pelgrim tot een personificatie van het verleden bekroonde, ziet ons hedendaagse voortbewegen niet meer als parcours of tocht.² In plaats daarvan verdwalen we in de mogelijkheden van het leven zelf. In die greep van tijd, biedt kunst een uitweg.

¹ Naar inspiratie van het essay *Uit de diepten. De volmaakte voorlopigheid van Op Weg Naar Het Einde en Nader Tot U* van Piet Gerbrandy, z.d. Gepubliceerd in *De Gids*, zie: <https://www.de-gids.nl/artikelen/uit-de-diepten>

² In *From Pilgrim to Tourist- or a Short History of Identity*, 1996.

Het daagt ons uit weg te klauteren. Onszelf los te peuteren uit het individueel- gehaaste van alledag. Op zoek naar het elementaire leven, en naar de verbinding tussen alles en iedereen.

“Toen ik met mijn dochter in het Haags Gemeentemuseum voor een schilderij stond, geleend van het toen gesloten Mauritshuis, vroeg ik haar wie daar ook eerder had gestaan”. Op dat moment stond ik zelf voor het schilderij van Zuurmond, terwijl hij over zijn eigen dochter sprak. “De man die het schilderde, die daar stond, en er de tijd voor had om daar te staan - Rembrandt! Als je in een grot staat valt er dertigduizendjaar weg. Wij *zijn* die mens. Wij zijn die mens van driehonderdduizend jaar geleden.”

Rembrandt. Goya. Rothko. Maar ook de graffititekeningen onder het viaduct hier ergens in de stad. Of de tags op die ene toren van tien meter hoog. Het zijn de grottekeningen in het heden die ons laten getuigen van iets *dat is geweest*. Beide kunstenaars zoeken naar een dergelijke tijdloosheid. Lijken te tasten naar de ontsnapping aan tijd als eendimensionale orde. Naar een ontsnapping als tijd in haar perceptie van het hier en nu, waarin jijzelf veelal de hoofdrol speelt. Tijd als a-referentieel, of: losgezongen. Tahon en Zuurmond tonen werken die los van de tijd staan, en daarmee in verbinding zijn. De werken tonen ons sporen van dat wat altijd was, en ook altijd bij zal blijven.

In de Nieuwe Bijbelvertaling opent Psalm 130 met de woorden: “Uit de diepte roep ik tot u, heer, Heer, hoor mijn stem, wees aandachtig, luister naar mijn roep om genade.” Schrijver Piet Gerbrandy duidt de Hebreeuws- geciteerde tekst in zijn essay³ als een pelgrimslied. De pelgrim, een eenzame reiziger op weg van niets naar niets, bidt *de profundis* vanuit het holst van de nacht. Het lied gaat door: ‘Om antwoord van God, meer dan wachters uitzien naar de morgen.’ Onder dezelfde titel rijzen de werken hier in de ruimte op. *Uit de diepten* (de profundis), in de 21^e eeuw, voelt woest. Geleefd, en wederom: diep. Mijn blik valt op een lijn op een schilderij van Zuurmond. Soms duurt het dagen voordat die lijn daar staat. Geleid door dat wat zich aandoet in de materie, formuleert het beeld zichzelf. Door fouten voort te leven, door de vergissingen die een mens soms maakt, door de toevalligheden die het leven ken en door overnieuw te doen, eroverheen te gaan. Daar schuilen de oplossingen die het beeld het beeld laten worden.

Ik daag je uit in gesprek te treden. Los te laten, de tijd te nemen. Niet te zoeken naar bedoeling, maar te kijken in ruimte en tijd: “[...] wanneer je kijkt, reageert je lichaam (minstens de nek).” Een eenvoudig feit door Hartog beschreven, waar Tahon ook hier werk van maakt.

Ik daag je uit. Te ontdekken welke sporen zich voor jou onthullen, en zelf de diepte in te gaan.

Uit de diepten,
PARK, 2022

³ In *Uit de diepten. De volmaakte voorlopigheid van Op Weg Naar Het Einde en Nader Tot U*, z.d.